

تعطیلات تفریحی در دوران کمبود انرژی

هوشنگ پوربابایی وکیل دادگستری:

افکار عمومی از توضیح دولت قانع نشد

پوربابایی در تشریح حالت دوم اجرای این قانون، گفت: «این قانون اساساً به دلیل الفاظ و عبارتش جزو و زیرمجموعه قوانینی قرار گیرد که با وجود لازم‌الاجرا بودن متروک و بلااجرا خواهد شد. چون گستردگی استفاده از فضای مجازی توسط اشخاص حقیقی و حقوقی عملاً امکان برخورد با اظهارات خلاف واقع مدنظر طراحان به وجود نمی‌آورد. این اقداماتی می‌تواند توسط صفحات و سکوها داخلی و خارجی باشد و حتی می‌تواند توسط سکوهایی باشد که اصالت واقعی ندارند. بنابراین برخورد با چنین فضایی توسط دولت و حاکمیت گرچه ممکن است بعضی از اشخاص را در مقاطع کوتاه ناگزیر کند که از پرداختن به اظهارات خلاف واقع بپرهیزند اما عملاً و اصالتاً می‌تواند در برخورد با آزادی بیان تلقی شود. هیچ کشوری نه چنین لایحه‌ای را تدوین کرده و نه در بحث‌های تطبیقی صورت گرفته چنین مقرراتی را وضع کرده است و نه قادر است که دست به چنین اقداماتی بزند. معمولاً کشورها برای اینکه سره از ناسره تشخیص داده شود، تمامی افراد جامعه را به استفاده از منابع مطلع و مراجع رسمی رسانه‌ای توصیه می‌کنند. البته به این شدت و حدتی که جامعه ما درگیر فضای مجازی است، جوامع دیگر درگیر نیستند و اگر هم هست مردم توجه نمی‌کنند.»

این وکیل دادگستری تأکید کرد: «با توجه به قوانین جرائم رایانه‌ای نیازی به تصویب چنین لایحه یا حتی آیین‌نامه‌ای نبود که دولت را در شرایط فعلی در جایگاهی قرار دهد که این حجم از انتقادات به آن وارد شود. بهتر بود به نحو دیگری و با استفاده از رسانه‌ها اعلام کنند که مردم چگونه می‌توانند اخبار حقیقی را از مجازی تشخیص دهند.»

هوشنگ پوربابایی، وکیل دادگستری نیز درباره واکنش به این لایحه و پاسخ معاونت حقوقی ریاست‌جمهوری، به هم‌میهن گفت: «این لایحه‌ای که از طرف قوه قضائیه به دولت ارسال شده و دولت مدعی است، براساس تفسیری که از شورای نگهبان به عمل آمده پس از اصلاح و تغییر فراوان ناگزیر بوده که چنین لایحه‌ای را به مجلس ارسال کند. معاونت حقوقی ریاست‌جمهوری به دلیل انتقادات حقوقدانان و وکلا و جامعه ناگزیر در سامانه خود توضیحات مبسوطی داد که این لایحه برخلاف میل دولت تصویب و به مجلس ارسال شده است. ظاهراً مرکز پژوهش‌های مجلس هم انتقاداتی به این لایحه وارد کرده است. نکته حائز اهمیت این که مرکز پژوهش‌ها بازوی مشورتی مجلس است. این نگاه طراحان و تدوین‌کنندگان باعث تعجب است که افرادی که آن لایحه را تصویب کردند، مخالف آن هستند.»

او با اشاره به انتقادات فراوان به این لایحه افزود: «بسیاری انتقاد کردند که در آستانه جنگ تحمیلی و تجاوزی که به کشور صورت گرفت در حالی که دولت این را منکر شد و مدعی بود سال گذشته چنین لایحه‌ای تصویب شده است اما افکار عمومی از این خصوص قانع نشد و نمی‌شود.»

این وکیل دادگستری با اشاره به متن لایحه تأکید کرد:

«الفاظ، عبارات و اشاراتی که در این لایحه ذکر شده

به قدری مبهم، مجمل، کشدار و قابل تفسیر است که دو حالت برای اجرای این قانون به وجود می‌آورد. در حالت اول؛ این قانون به قدری باعث سرکوب آزادی بیان می‌شود که دغدغه‌های مردم را بیشتر بروز و ظهور خواهد داد و باعث انتقادات فراوانی می‌شود که دولت یا قوه قضائیه به ناچار یا این لایحه را مسترد کند یا قابل اجرا نداند.»

نگاه روزنامه‌نگار

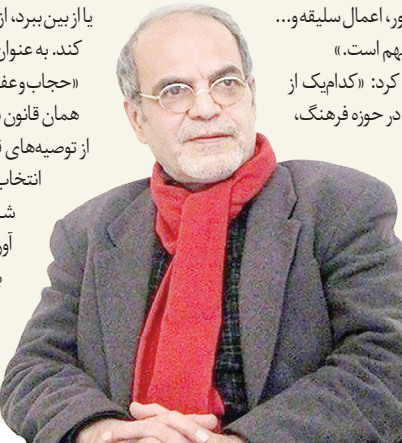
ماشاءالله شمس الواعظین روزنامه‌نگار:

این لایحه نسبتی با رویکرد دولت ندارد

کرده است؟ نتیجه صفر است و بیشتر منجر به این شده که افکار عمومی به خلق روایت‌های عجیب و غریب، حاشیه‌ویزگنمایی شده می‌پردازد. متأسفانه این واقعه در طول چند دهه اخیر تکرار شده است.»

به گفته او: «هرگاه مانع گردش آزاد اطلاعات شده‌ایم و برای گردش آزاد اطلاعات محدودیت ایجاد کرده‌ایم و دروازه‌بانی‌هایی ناشی از اعمال سلیقه یا محدود انجام‌دادیم، خلق شایعات در صفوف مردم ایجاد شده است. در حقیقت این رویه علاوه بر روایت‌های غیررسمی، منجر به پیدایش و افزایش شایعات می‌شود. معتقدم به همین دلیل است که رسانه ملی قوی‌ترین رسانه می‌شود؛ چون در شرایطی که مایل هستیم حقیقت را دفن کنیم و از بین ببریم، تنها رسانه باقیمانده می‌شود. اگر نتوانیم حقیقت را از بین ببریم، آن را محدود کنیم. در این شرایط آلترناتیو و جایگزین شایعه‌سازی است. قدرت گردش شایعه‌سازی به صورت دهان به دهانش از رسانه‌ها بسیار بیشتر است. این شایعات در شکل‌گیری و مهندسی افکار عمومی بسیار موثر است و کمک می‌کند به رسانه‌های وطن‌گرای و مخالف سیستم سیاسی ایران که دستاویزهای قابل توجهی برای محکوم کردن رویکردهای ایران به دست آورند. این محدودیت‌ها باید هر چه زودتر رفع شود و دولت لایحه را هر چه زودتر از مجلس پس بگیرد. چون با رویکردهای دولت پزشکیان و وعده‌های او درباره رفع فیلترینگ، محدودیت‌ها... در تضاد است. در حال حاضر که شرایط بدتر شده است آن هم در دوران حساسی که به سر می‌بریم.»

دولت اعلام کرده ما ماده‌های این لایحه را کاهش داده و مجبور بودیم به مجلس ارسال کنیم؟ چه اجباری برای دولت وجود دارد و می‌توانست بیشتر از این در آن تغییر ایجاد کند؟ شمس الواعظین در پاسخ به این سوالات گفت: «دولتی که توانسته لایحه را از ۴۰ ماده به ۲۰ ماده کاهش دهد، قادر است بقیه این لایحه را از بین ببرد. در حقیقت ماده‌های این لایحه را از بین ببرد بلکه آن را کاملاً نقض کند. اگر نمی‌تواند به هر دلیلی این قانون را پس بگیرد یا از بین ببرد، از تحت تکفل قرار دادن این قوانین ممانعت کند. به عنوان مثال دولت اعلام کرد که قانون مربوط به «حجاب و عفاف» را اجرائی نمی‌کند. به این لایحه هم مانند همان قانون نگاه کند. دولت باید به وعده‌هایش بیشتر از توصیه‌های قوه قضائیه عمل کند. چون رئیس دولت انتخاب مستقیم شده و براساس قول و مدارها، شعارها و وعده‌هایی که پزشکیان داده رای آورده است. بنابراین باید بتواند ۲۰ ماده بعدی را هم لغو کند یا از اجرای آن ممانعت و جلوگیری کند. دولت می‌تواند این کار را بکند و من معتقدم که این کار را انجام می‌دهد.»

ماشاءالله شمس الواعظین، روزنامه‌نگار پیشکسوت در گفت‌وگو با هم‌میهن با اشاره به قاعده سانسور صحبت‌های خود را شروع و تأکید کرد: «هر نوع سانسوری که اعمال شود؛ چه به صورت خودسانسوری افراد و شخصیت‌ها در فضای مجازی و چه از طریق اعمال سانسور توسط حکومت، منجر به خلق دو روایت می‌شود؛ یک روایت رسمی و روایت دیگر غیررسمی. روایت رسمی همان روایت حکومت، دولت و دستگاه‌های زیرمجموعه آن و روایت غیررسمی موسسات مردم‌نهاد و شخصیت‌ها است. تاریخ نشان داده در ارتباط با روایت‌ها معمولاً روایت‌هایی که از بدنه اجتماعی تدوین و گفته می‌شود مورد افکار عمومی است. چون به واقعیت نزدیک‌تر و منافع حکومت در آن لحاظ نشده است. علاوه بر آن از هر نوع قید و بندهای منفی، سیاسی و امنیتی آزاد و رها هستند. تمام این آزادی‌ها منجر به این می‌شود که روایت‌های غیررسمی بیشتر مورد قبول افکار عمومی قرار گیرد، در شکل‌گیری افکار عمومی و انتخاب‌های آنها موثر است و مهم‌تر از همه در نگاه تاریخ این روایت‌ها مقبول‌تر از روایت‌های حکومت است.»

او با اشاره به گزارش‌های خبری، افزود: «مثلاً در نوشتن گزارش یک تظاهرات، روزنامه‌نگار می‌نویسد: «دولت می‌گوید این تظاهرات فقط ۶ الی ۶ نفر زخمی داشت که در بیمارستان به صورت سریایی درمان شدند.» گزارشگر در ادامه گزارش می‌نویسد: «اما بنا به گزارش‌های غیررسمی و به گفته شاهدان عینی در این تظاهرات ۵ نفر کشته و ۱۲ زخمی شده‌اند.» افکار عمومی ۵ کشته و ۱۲ زخمی را می‌پذیرد نه ۵ زخمی که سریایی مداوا شده‌اند.»

شمس الواعظین با اشاره به «لایحه مقابله با انتشار محتوای خبری خلاف واقع در فضای مجازی»، گفت: «آیا کسانی که به تدوین چنین لایحه‌ای مبادرت کردند، مایل هستند از قبل و پیش از اجرایی شدن این قوانین روایت رسمی را پای حقیقت دفن کنند؟ پس ادامه دهند. اگر نمی‌خواهند دفن کنند اجازه بدهند یک روایت از اتفاقات و رویدادها به افکار عمومی گزارش شود که تنها با برداشتن تور اعمال سلیقه، سانسور، اعمال سلیقه و...

اتفاق می‌افتد. حذف سانسور علمی و مهم است.» این پیشکسوت روزنامه‌نگاری تأکید کرد: «کدام‌یک از اعمال محدودیت‌ها طی ۴ دهه اخیر در حوزه فرهنگ، خبر، رسانه و حتی اخیراً در فضای مجازی منجر به کنترل و مهار مایحرا از سوی دولت شده است؟ کدام‌یک از محدودیت‌ها، ممنوعیت‌ها، بازداشت‌ها و زندان‌ها منجر به حتی کاهش مسائلی می‌شود که دولت به دلیل آن مسائل این لایحه را به مجلس ارسال

نگاه حقوقدان

قانون گذاری هیجانی و آینده نظام حقوقی

ابراهیم ایوبی

وکیل دادگستری

هر چه می‌گذرد ارزش رساله «یک کلمه» اثر میرزابیوسف‌خان تبریزی مشهور به مستشارالدوله، دیپلمات ایرانی دربار قاجار بیشتر آشکار می‌شود. این کتاب که حدود ۱۵۰ سال پیش منتشر شد، دواى دردهای جامعه ایرانی را «قانون» می‌دانست. در نبوغ مستشارالدوله تردیدی نیست و در روزگار پیشامشروطه که مردم ایران حتی نام قانون را هم نشنیده بودند، حرف حقی بود که بعدها فهم شد و در فضای فرهنگی جنبش مشروطه اثرگذار شد. با این وجود، در اهمیت «قانون» و میزان اثرگذاری در تغییرات اقتصادی و فرهنگی نباید بیش از اندازه اغراق کرد. پس از انقلاب اسلامی این نگاه که هر مشکلی را با قانون می‌توان علاج کرد گسترش یافت و با موجی از قانون‌گذاری‌های ناپخته مواجه شدیم. در ادامه به چند قانون‌گذاری هیجانی (به معنای تصمیم ناگهانی و کارشناسی نشده تحت تأثیر جو غالب جامعه) در این سال‌ها می‌پردازیم.

با انتشار اخبار روند نزولی رشد جمعیت و هشدار مقامات به افزایش نرخ سالمندی در سال‌های پیش رو، تعدادی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی طرحی را ارائه کردند. این قانون مفصل که ۷۱ ماده تدوین گردیده است؛ شامل مشوق‌هایی چون اعطای وام با رشد پلکانی به ازای تعداد فرزندان، مرخصی طولانی‌مدت‌تر به مادران باردار، واکسازی خودرو بدون قرعه‌کشی، تسهیلاتی برای استخدام پدران و حتی بلیت نیم‌بهای سینما برای مادران دارای سه فرزند! می‌شود. بودجه کلانی نیز برای طرح‌ها و مشوق‌ها در نظر گرفته شد. اما آمار سازمان ثبت احوال نشان می‌دهد که همه این کوشش‌ها تاکنون نقش چندانی در افزایش زاد و ولد نداشته است.

افزایش نرخ رشد تورم و بحران‌ی‌تر شدن وضعیت مسکن و اجاره‌یها، خانه‌ملت را باز به تکاپو انداخت و این بار متنی با نام «قانون ساماندهی بازار زمین، مسکن و اجاره‌یها» از تصویب گذشت. این قانون از نظر اصول قانون‌نویسی یکی از پراشکال‌ترین متون سال‌های اخیر است که تنها به چند مورد اشاره می‌شود: از نام قانون، تصویب قانونی جدید و مستقل به نظر می‌آید، اما در مواد تنها قوانین گذشته اصلاح شده است؛ در زیر یک عنوان قانونی، قوانین متعدد

و پراکنده‌ای تغییر یافته‌اند؛ جرم‌انگاری برای انتشار آگهی مربوط به خرید و فروش اجاره املاک در فضای مجازی به دلیل عدم رعایت انطباق کدپستی ملک و اطلاعات سامانه ملی املاک و اسکان، و در نتیجه گسترش دامنه جرم خلاف سیاست کیفرزایی؛ تغییرات بنیادین در قوانین مادر مانند «قانون مدنی»، «قانون روابط مؤجر و مستأجر» و «امالیات‌های مستقیم»؛ و همچنین اصلاح برخی اصول مربوط به دادرسی، پیچیدگی‌های این قانون حتی وکلای دادگستری را هم سردرگم می‌کند.

با پایان جنگ ۱۲ روزه و روشن شدن نفوذ دشمن در برخی نهادهای امنیتی، این بار طرح «تشدید مجازات جاسوسی و همکاری کنندگان با رژیم صهیونیستی و کشورهای متخاصم علیه امنیت و منافع ملی» از تصویب گذشت. یک دانشجوی حقوق با تطبیق مواد این قانون با اصول حقوق و دادرسی کیفری مانند «عدم تأثیر شدت مجازات در کاهش جرائم» و «عطف به ماسبق نشدن قوانین کیفری» می‌تواند به اشکالات مصوبه پی ببرد. در فضای پساجنگ، دولت هم‌بیکار نشست و «لایحه مقابله با انتشار محتوای خبری خلاف واقع در فضای مجازی» را که در واقع همان لایحه صیانت از فضای مجازی است با نگاه تشدید مجازات‌ها به مجلس برد. هنوز متن نهایی نشده، مواد این لایحه مثل شدت مجازات‌ها برای یک خط خبر، به عنوان مطالب شگفت‌انگیز و بازمه در فضای مجازی دست به دست می‌شود.

اگر به مجموعه‌هایی از قوانین تصویب شده هر سال نگاه کنیم، مشاهده می‌شود کتاب‌هایی صدصفحه‌ای در طول چنددهه به مجموعه‌هایی بیش از هزار صفحه و گاهی در دو جلد رسیده است! سیر تصویب «قانون مدنی» از سال ۱۳۰۷ تا ۱۳۱۳ به درازا کشید و حاصل متنی شد که از نظر نگارش، شاهکار قانون‌نویسی به حساب می‌آید و حتی مشروح مذاکرات این قانون در ۱۳۸۶ صفحه منتشر گردیده که کلاسی آموزشی است. در «سیاست‌های کلی نظام قانون‌گذاری» که ۶ مهر ۱۳۹۸ از سوی مقام رهبری ابلاغ شد، رعایت این اصول در قانون‌گذاری و قانون‌نویسی توصیه شده است: «قابل اجرا بودن قانون»، «استحکام در ادبیات و اصطلاحات حقوقی»، «ایتناء بر نظرات کارشناسی»، «ثبات، نگاه بلندمدت و ملی»، «جلب مشارکت حداکثری مردم و نهادهای مردم‌نهاد در فرایند قانون‌گذاری» و... که متأسفانه در قانون‌گذاری‌های اخیر رعایت نمی‌شود. این روش قانون‌گذاری هیجانی در آینده، نظام حقوقی ما را با چالش‌های بیشتری مواجه خواهد کرد..